

**ПІДХОДИ ДО АКТИВІЗАЦІЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО
АНАЛІЗУ ОТРУЙНИХ І ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН
ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ**

Романенко О. В.

*доктор біологічних наук, професор, завідувач кафедри біології
Національного медичного університету імені О. О. Богомольця
м. Київ, Україна*

Гурняк О.М.

*кандидат біологічних наук, старший викладач кафедри біології
Національного медичного університету імені О. О. Богомольця
м. Київ, Україна*

Новосад К. В.

*кандидат біологічних наук,
науковий співробітник відділу ботаніки
Національного науково-природничого музею
Національної академії наук України;
асистент кафедри біології
Національного медичного університету імені О. О. Богомольця
м. Київ, Україна*

Освітньо-професійними програмами, за якими в Україні відбувається підготовка здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 223 «Медсестринство» і за спеціальністю 227 «Терапія та реабілітація», передбачено формування в студентів природничо-наукової компетентності, для забезпечення чого відповідними закладами вищої освіти окрема увага зосереджується у першому випадку на навчальній дисципліні «Медична біологія», а у другому – на навчальній дисципліні «Медична біологія» або схожій за змістовим наповненням навчальній дисципліні, як наприклад: «Біологія», «Біологія індивідуального розвитку», «Біологія з основами генетики», «Біологічні аспекти фізичної терапії, ерготерапії» [1].

Виходячи з потреби у формуванні в студентів розуміння місця людини в системі живої природи і дбайливого ставлення до представленої там біоти, а також розвитку гармонійних відносин

з останньою за використання природних ресурсів для задоволення запитів суспільства, актуальним питанням постає проведення науково-практичного аналізу представників рослинного світу, що мають медичне значення. Багато з них є продуцентами різноманітних біологічно активних сполук, що використовуються людиною в медицині та фармації [2], проте відомо також понад 10 тисяч видів представників світової флори, що належать до категорії отруйних, причому в Україні таких налічується більше трьохсот.

Обізнаність медичного працівника з небезпечними для людини рослинами і грибами сприяє оперативному наданню необхідної допомоги людині, яка постраждала від контакту з ними або внаслідок їх споживання в їжу. Відомості про таких організмів містяться в навчальних книгах з медичної біології [3; 4; 5], висвітлюються під час лекційних та практичних занять з відповідної дисципліни, при цьому актуалізувати інтерес здобувачів освіти до згаданих вище питань має зосередження їхньої уваги на представлених саме в Україні видах згаданої біоти, у тому числі на тих, що трапляються в місцевості, де знаходиться заклад вищої освіти, в якому навчаються студенти. Для прикладу, студентам розташованого в місті Києві закладу вищої медичної освіти особливо цікавою буде подана викладачем інформація про характеристику урбанofлори Київського мегаполісу, в якій налічується серед іншого: 1) понад сто адвентивних видів, контакт з якими буває небезпечним для людини через можливий негативний у певних випадках вплив на шкірний покрив, на діяльність серцево-судинної системи, травної системи або центральної нервової системи тощо [6]; 2) біля сорока видів, що належать до групи фармакопейних лікарських рослин і відрізняються за своїм природоохоронним статусом [7], причому деякі з них трапляються в Національному природному парку «Голосіївський» [8]. Акцентуації уваги на аналізі важливих з медичної точки зору рослин здобувачами вищої освіти сприятиме також їх ознайомлення під контролем викладача з тими лікарськими рослинами, яких можна зустріти на визначених ділянках території Національного ботанічного саду імені М.М. Гришка НАН України, а крім того з наявними в колекціях Національного науково-природничого музею НАН України та Національного Гербарію України Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України гербарними зразками отруйних та лікарських рослин. Така діяльність має на меті формування у тому числі екологічної обізнаності особистості студента [9].

Виходячи з наведеного вище, взаємодію закладів вищої медичної освіти з науковими установами необхідно розглядати як вагомий чинник забезпечення підготовки кваліфікованих фахівців для сфери медицини.

Література:

1. Романенко О. В., Гурняк О. М. Природничо-наукова складова у підготовці фахівців з реабілітації в закладах вищої освіти. *Молодь і ринок*, 2024. № 1(221). С. 64–72.
2. Основи екології : навчальний посібник / О. В. Романенко, О. В. Костильов. Київ : Фітосоціоцентр, 2001. 150 с.
3. Медична біологія : посібник з практичних занять / О. В. Романенко, М. Г. Кравчук, В. М. Грінкевич, О. В. Костильов ; за ред. О. В. Романенка. 2-ге вид. Київ : ВСВ «Медицина», 2020. 472 с.
4. Медична біологія : підручник / В. П. Пішак, Ю. І. Бажора, Ш. Б. Брагін, З. Д. Воробець, С. І. Дубінін, Г. Ф. Жегунов, Л. Є. Ковальчук, В. О. Корольов, О. В. Костильов, Н. А. Кулікова, Р. П. Піскун, О. В. Романенко, О. Г. Слесаренко, М. В. Стеблюк, С. М. Федченко ; за ред. В. П. Пішака, Ю. І. Бажори. Видання 3-тє. Вінниця : НОВА КНИГА, 2017. 608 с.
5. Медична біологія : посібник з практичних занять / О. В. Романенко, М. Г. Кравчук, В. М. Грінкевич, Н. Б. Власова-Шаніна, О. В. Костильов ; за ред. О. В. Романенка. Київ : Здоров'я, 2005. 372 с.
6. Новосад К. В., Романенко О. В. Екологія. Отруйні адвентивні рослини в урбанофлорі мегаполіса. *Challenges, treats and developments in biology, agriculture, ecology, geography, geology and chemistry : International scientific and practical conference proceedings, 2–3 July 2021*. Lublin : «Baltija Publishing», 2021. P. 20–22.
7. Новосад К. В., Новосад В. В., Романенко О. В. Лікарські рослини аквальных та гідрофільних флорокомплексів урбанофлори Києва та їхня репрезентативність в Національному природному парку «Голосіївський». *PLANTA+. ДОСЯГНЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті доктора хімічних наук, професора Ніни Павлівни Максютіної (до 95-річчя від дня народження) (Київ, 20–21 лютого 2020 р.). Київ : ПАЛИВОДА А. В., 2020. С. 315–319.
8. Романенко О. В., Арсан О. М., Кіпніс Л. С., Ситник Ю. М. Екологічні проблеми київських водойм і прилеглих територій ; за ред. О. В. Романенка. Київ : Наукова думка, 2015. 192 с.
9. Погоріла І. О. Романенко О. В. Психолого-педагогічні аспекти організації екологічної освіти у вищих навчальних закладах. *Екологія: вчені у вирішенні проблем науки, освіти і практики* : збірник доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції (24–25 травня 2007 р., м. Житомир). Житомир: Видавництво «Державний агроекологічний університет», 2007. С. 230–234.